

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित
श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय , फुलंब्री

अर्थशास्त्र, इतिहास व राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित
स्वातंत्र्याचे अमृतमहोत्सवी वर्ष व महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित

तीन दिवसीय व्याख्यानमालेचा अहवाल

दिनांक : 28, 29 व 30 सप्टेंबर 2021

1) प्रथम दिवसाचा अहवाल (पहिले पुष्प):

दिनांक: 28 सप्टेंबर 2021

विषय: एकात्म मानव दर्शन व पंडित दीनदयाळ उपाध्याय

कार्यक्रमाचे स्वरूप: ऑनलाइन व ऑफलाईन

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष : माननीय हरिभाऊ बागडे (नाना)

उद्घाटक: मा. कुलगुरू, प्रो. डॉ. प्रमोद येवले

प्रमुख वक्ते: श्री. भास्कर ब्रह्मनाथकर

प्रमुख उपस्थिती: श्री सुहास शिरसाठ, अध्यक्ष, नगरपंचायत फुलंब्री

श्री गजानन नागरे, उपाध्यक्ष, नगरपंचायत फुलंब्री

श्री रवींद्र काथार सदस्य महाविद्यालय विकास समिती

प्रास्ताविक: प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकलेयांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. यामध्ये त्यांनी महाविद्यालयात राबविल्या जात असलेल्या विविध अभ्यासक्रमांची तसेच उपक्रमांची माहिती दिली. महाविद्यालयास पंचवीस वर्षांच्या कालखंडामध्ये मिळालेल्या विविध पुरस्कारांची माहिती दिली. महाविद्यालयातील क्रीडा व अन्य क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांनी केलेल्या प्रगतीची सुद्धा माहिती दिली. तसेच महाविद्यालयाच्या रौप्यमहोत्सवी वर्षानिमित्त घ्यावयाच्या कार्यक्रमाची माहिती दिली.

उद्घाटक: प्रो. डॉ. प्रमोद येवले (कुलगुरू, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद) मा.कुलगुरू यांनी ऑनलाइन पद्धतीने तीन दिवसीय व्याख्यानमालेचे उद्घाटन केले.

व्याख्यानमालेचे उद्घाटनपर भाषण करत असताना मा. कुलगुरू यांनी महाविद्यालयाने केलेल्या कामगिरीबद्दल महाविद्यालयाचे कौतुक करून, रौप्यमहोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित करण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमासाठी शुभेच्छा दिल्या.

उद्घाटनपर भाषणात मध्ये बोलत असताना ते म्हणाले की, एकात्म मानवतावादाची देशाला व जगाला गरज आहे. भारतात राहणाऱ्या व देशातप्रति प्रेम असणारा सर्व समूह एक आहे. भारतीय संस्कृतीवर निष्ठा ठेवणे गरजेचे आहे.

भारतीय स्वातंत्र्याला 74 वर्षे पूर्ण होऊन, स्वातंत्र्याच्या 75 वर्षांमध्ये भारत देश पदार्पण करत आहे. या 75 वर्षांत अनेक क्षेत्रांमध्ये देशाने प्रगती केली. देशामध्ये आता सॅटलाइट सुद्धा तयार केले जात आहेत. यावेळी त्यांनी नवीन शैक्षणिक धोरणातील काही ठळक वैशिष्ट्ये सांगितली, जसे मातृभाषेतून शिक्षण, समाजासाठी उपयुक्त संशोधन, संशोधनाचे राष्ट्रीय-आंतरराष्ट्रीय महत्त्व असणे गरजेचे आहे.

प्रमुख वक्त्यांचे मार्गदर्शन : श्री. भास्कर ब्रह्मनाथकर (संघटन सचिव भारतीय इतिहास संकलन समिती, देवगिरी प्रांत)

यावेळी प्रमुख वक्त्यांनी एकात्म मानव दर्शन व पंडित दीनदयाळ उपाध्याय याविषयी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. यावेळी त्यांनी दीनदयाळ यांच्या जीवनातील काही प्रमुख मुद्दे सांगितले. दीनदयाळ यांचा जन्म 25 सप्टेंबर 1916 रोजी उत्तर प्रदेशात झाला. अत्यंत हलाखीत त्याने जीवन जगले. 1934 आली त्यांचा संघाशी संपर्क आला व त्यांचे जीवन संघमय झाले. संघ बंदीच्या काळात संघाची घटना लिहिण्यात त्यांचे मोलाचे योगदान आहे. पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांच्यावर जनसंघाची जबाबदारी आली तरीसुद्धा त्यांचा राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाशी असलेला संपर्क तुटला नाही. ते जनसंघ कार्यालय मनात तर संघ घर मानीत. त्यांनी जनसंघाचे महामंत्री म्हणून काम केले. 1967 यावर्षी जनसंघाचे अध्यक्ष झाले.

मानव दर्शन म्हणजे ज्याची आपण अगोदर अनुभूती घेतली आहे. पाश्चात्य तत्वज्ञान हे शरीर, मन, बुद्धी आत्मा व परमात्मा यांना वेगवेगळे मानते तर भारतीय तत्वज्ञान त्या सर्वांना एक मानते म्हणजेच संपूर्ण अखंड मंडलाकार आहे. जसे शरीराचा विकास मानाच्या विकासाला चालना देतो, मनाचा विकास बुद्धीच्या विकासाला चालना देतो. एकाचा विकास हा दुसऱ्याच्या विकासाला चालना देत असतो. एकच ईश्वरी तत्त्व सर्व मानवामध्ये वसले आहे.

धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष हे चार पुरुषार्थ आहेत. चार पुरुषार्थ माणसांनी चांगल्या पद्धतीने जीवन जगण्याचे सूत्र सांगतात. सर्वात शेवटच्या घटकाचा विकास करणे पंडित दीनदयाळ यांना अभिप्रेत होते.

नंतरच्या कार्यकर्त्यांनी त्यांचा विचार प्रत्यक्ष कृतीत आणण्याचा प्रयत्न केला. दीनदयाळ यांच्या चरित्रातून आजच्या पिढीने काहीतरी घेतले पाहिजे. आपले काम प्रामाणिकपणे केले पाहिजे. राष्ट्रसाठी आपले जीवन समर्पित करून काम करावे.

अध्यक्षीय समारोप मा. हरिभाऊ बागडे (नाना) (अध्यक्ष, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था)

मा. नाना यांनी पंडित दीनदयाळयांच्या राजकीय जीवनावर प्रकाश टाकला. यावेळी बोलताना ते म्हणाले की, “ दीनदयाळ यांना जवळून पाहण्याचे भाग्य मला मिळाले. संभाजीनगर शहरात ते दोन वेळेस आले होते. 1967 साली जनसंघाचे महाराष्ट्र प्रदेशाचे अधिवेशन होते. प्राध्यापक मुकुंद अगस्कर हे प्रदेशाध्यक्ष होते. जन संघाचे तीनदिवसीय राज्य अधिवेशन संभाजीनगरात होते. पंडित दीनदयाळ यांना निवास स्थानापासून अधिवेशन स्थळापर्यंत नेण्याची जबाबदारी माझ्यावर होती. त्यामुळे त्यांच्या सोबत जवळ बसून गाडीत प्रवास करण्याचे भाग्य मला मिळाले. 1952 ते 1967 सालापर्यंत ज्या निवडणुका झाल्या त्यात जनसंघाची प्रगती झाली. अंत्योदयाच्या योजनेतून समाजातील सर्वात कमकुवत घटकांना मदत करण्याचा विचार दीनदयाळ यांचा होता.”

यावेळी बोलताना नाना पुढे म्हणाले की, “ Covid-19 च्या काळात मा.पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी विविध योजनांच्या माध्यमातून समाजातील दुर्बल घटकांना मदत करण्याचा प्रयत्न केला. दीनदयाळ यांनी राष्ट्राच्या सुरक्षिततेला महत्व दिले. चीन व पाकिस्तान या देशांना त्यांनी भारताचे प्राकृतिक शत्रू मानले. कच्छ कराराविरोधातील आंदोलन व गोवा मुक्तीचे आंदोलन हे मोठी आंदोलने त्यांच्या नेतृत्वाखाली लढल्या गेली. पंडित दीनदयाळ यांची संघटनात्मक दृष्टी व्यापक होती.” शामाप्रसाद मुखर्जी म्हणाले होते की, “मला असे आणखीन दोन दीनदयाळ मिळाल्यास, मी या देशाचे चित्र पालटून टाकेल.”

यावेळी बोलताना मा. नाना म्हणाले की, महाविद्यालयाचा विद्यार्थी चांगला घडला पाहिजे या उद्देशाने महाविद्यालयातील कर्मचाऱ्यांनी काम करावे. स्पर्धा परिक्षेला सामोरे जाण्याची मानसिकता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करावी.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. डॉ.पांडुरंग कल्याणकर यांनी केले.

प्रार्थना डॉ. मंजूषा नारळीकर यांनी म्हटली तर आभार प्रा विजय पांडे यांनी मानले,

कार्यक्रमास तांत्रिक साहाय्य करण्याचे काम डॉ. संदीप जगताप यांनी केले.

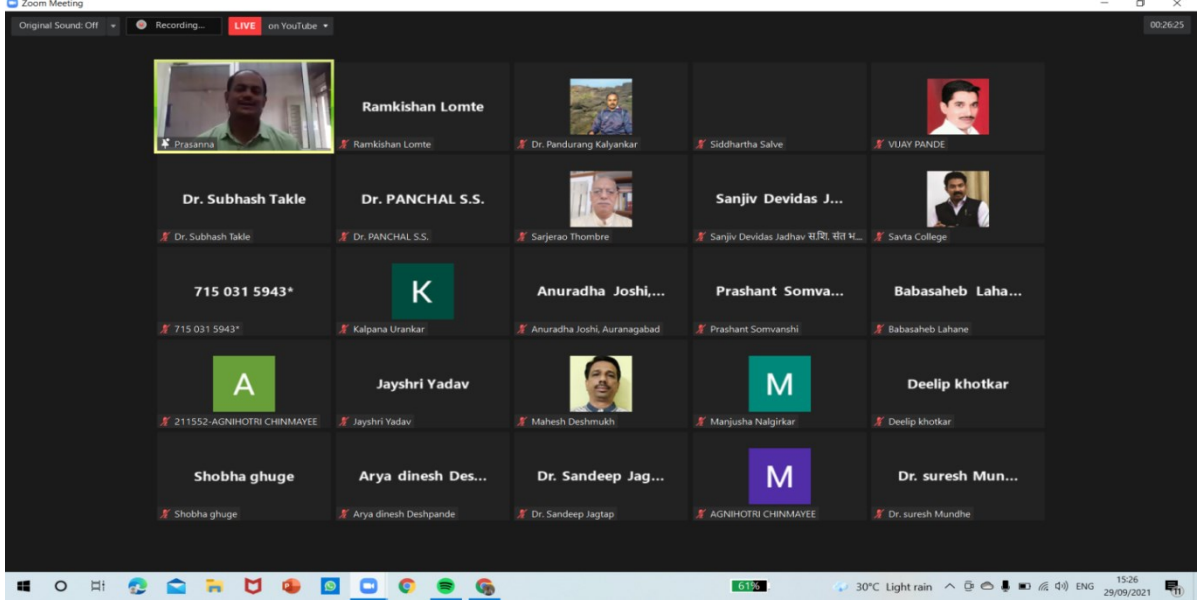
अहवाल लेखन: प्रा. डॉ.पांडुरंग कल्याणकर

2)दुसऱ्या दिवसाचा अहवाल (दुसरे पुष्प) : दिनांक: 29 सप्टेंबर

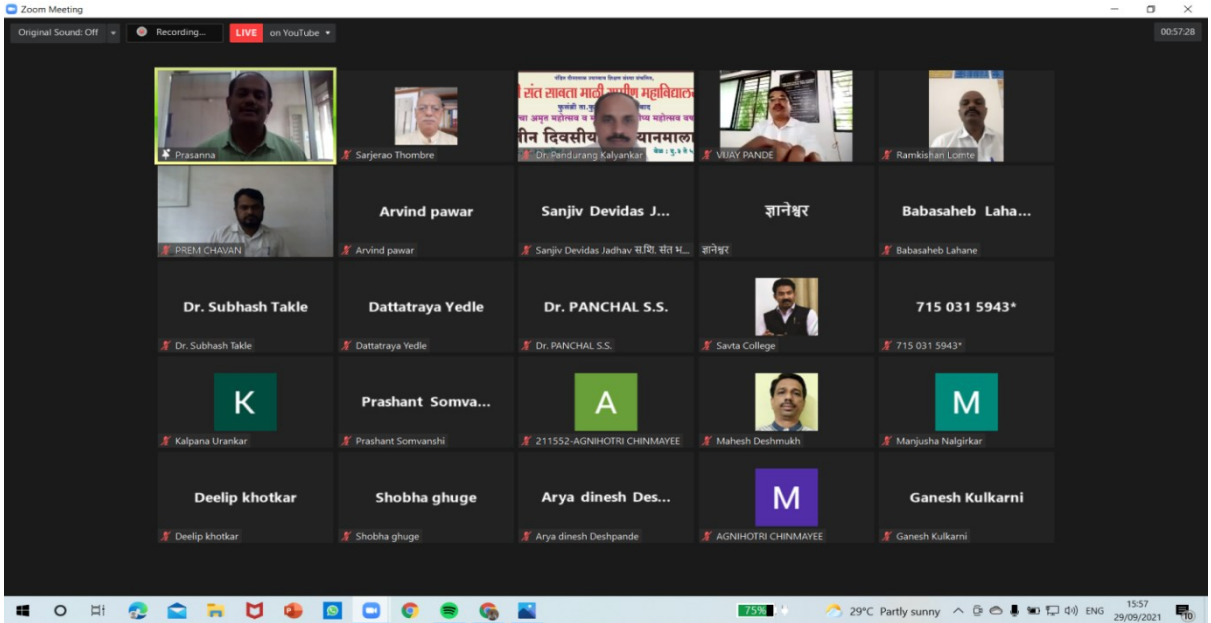
2021

तीन दिवसीय ऑनलाइन व्याख्यानमालेच्या दुसऱ्या दिवशी दिनांक: 29 सप्टेंबर 2021 रोजी दुपारी 3:00 ते 5:00 या वेळेत प्रमुख वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर कार्यवाह सावित्रीबाई फुले महिला एकात्म समाज मंडळ, हेडगेवार रुग्णालय औरंगाबाद यांनी ‘भारतरत्न नानाजी देशमुख यांचे ग्रामीण विकासासंदर्भात विचार व कार्य’ या विषयावर व्याख्यान दिले. नानाजी देशमुख यांनी पौराणिक वारसा लाभलेल्या चित्रकूट परिसरात ग्रामीण विकासाचे कार्य हाती घेऊन परिवर्तन घडवून आणले. नानाजी देशमुख यांच्या कार्याचा संपूर्ण इतिहास त्यांनी मांडला. चित्रकूट परिसरात 80 गावातून विकासाचे कार्य त्यांनी हाती घेतले होते. आज हे कार्य 500 गावात विस्तारले आहे. ग्रामीण निर्भरता आणि उद्योगशिलता याला प्राधान्य देऊन नानाजी देशमुख यांनी कार्य प्रारंभ केले होते. हे कार्य दीनदयाळ शोध संस्थांच्या माध्यमातून हाती घेण्यात आले होते. स्थानिक भागातील आवश्यकता आणि समस्या यांचा विचार करून कृती आराखडा ते तयार करित असत. भारतीय विचारधारेच्या आधारे त्यांनी हे सर्व केले. नानाजींनी स्थानिक लोकांचे सहकार्य घेतले लोकांना विकास कामासंबंधी मार्गदर्शन केले. इ.स.1970 ते 80 या दशकात नानाजींनी हाती घेतलेले कार्य आज वटवृक्षाप्रमाणे विस्तारले गेले आहे. जो बदल करावयाचा आहे त्याची सुरुवात स्वतः पासून झाली पाहिजे हे सूत्र विचारात घेऊन परिवर्तन घडवून आणण्याचा प्रयत्न त्यांनी केला. कृषी विज्ञान केंद्राच्या माध्यमातून कृषी विकासाचे नवीन प्रयोग त्यांनी राबविले. महिलांच्या शिक्षणाला त्यांनी प्राधान्य दिले. वाचन संस्कृती विकसित करण्यासाठी ग्रंथांनी समृद्ध ग्रंथालय चित्रकूट येथे उभे केले. नानाजींना लाभलेल्या दूरदृष्टीमुळे हे शक्य झाले असे प्रतिपादन वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर यांनी केले. कार्यक्रमाचा अध्यक्षीय समारोप प्राचार्य डॉ.एस.

आर. टकले यांनी केला. सूत्र संचलन प्रा.डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी केले. आभार प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी मांडले. सत्राची सांगता वंदेमातरम् या गीताने झाली.

ऑनलाइन व्याख्यान देताना वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर

ऑनलाइन व्याख्यान देताना वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर

अहवाल लेखन: प्रा. डॉ. रामकिशन लोमटे , राज्यशास्त्र विभाग

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित,

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री

स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव व महाविद्यालय रौप्य महोत्सव वर्षानिमित्त

इतिहास विभाग द्वारा आयोजित

व्याख्यानमाला

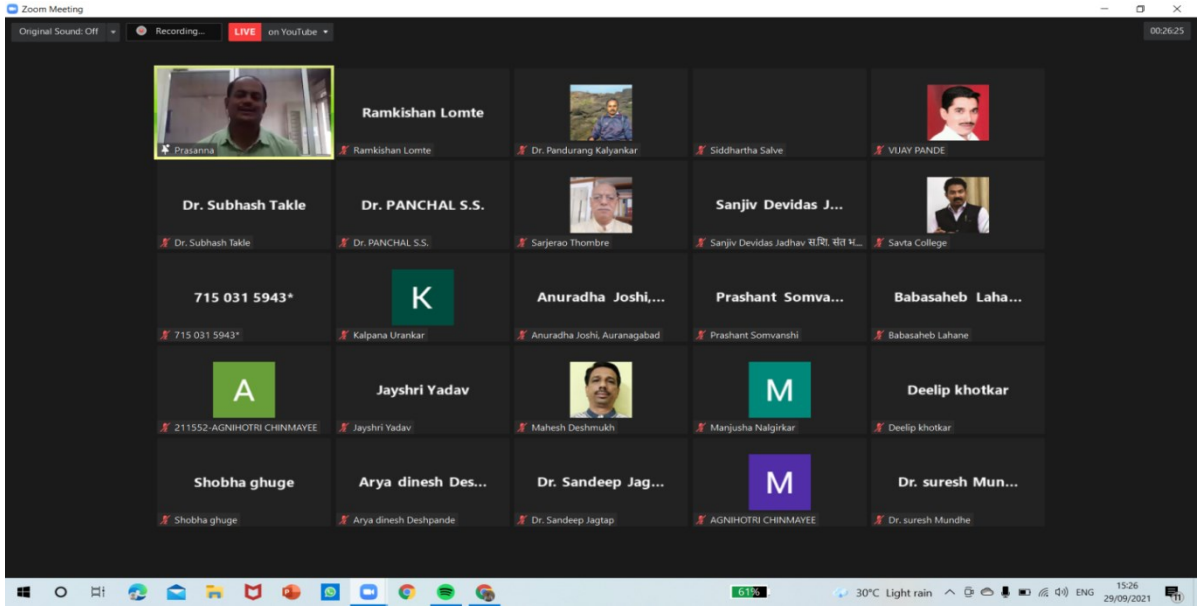
अहवाल

30 सप्टेंबर 2021 रोजी दुपारी 3 ते 5 या वेळेत व्याख्यानमालेचे तिसरे पुष्प आयोजित करण्यात आले. यावेळी श्यामाप्रसाद मुखर्जी: जीवन व कार्य या विषयावर श्री मनोज पांगरकर, सदस्य, कार्यकारिणी भारतीय जनता पक्ष, महाराष्ट्र राज्य यांनी, तर श्रद्धेय दत्तोपंत ठेंगडी यांची तिसऱ्या पर्यायाकडे ची मांडणी या विषयावर डॉ. अ. द. पत्की, माजी प्राचार्य, खोलेश्वर महाविद्यालय, अंबाजोगाई यांनी विचार मांडले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. सर्जेराव ठोंबरे, विश्वस्त, पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था हे होते.

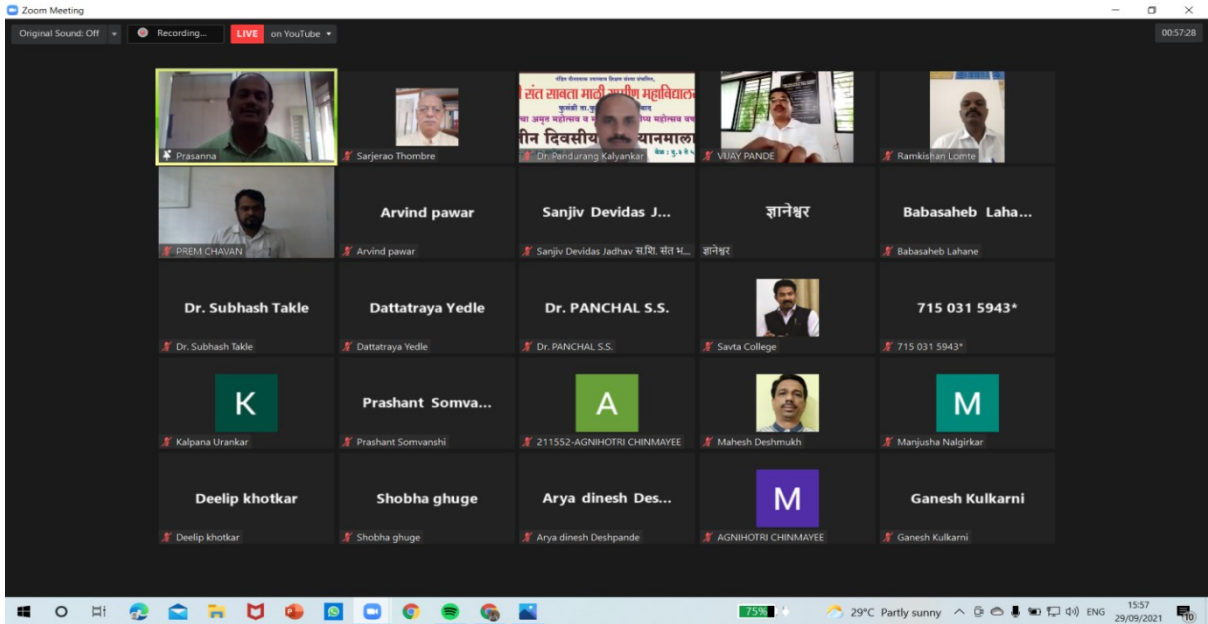
मनोज पांगरकर यांनी श्यामाप्रसाद मुखर्जी यांचे विचार हे विद्या, वित्त आणि विकास या त्रिसूत्री धोरणाचे परिपाक होते. स्थानिक भाषेला प्रोत्साहन द्यावे या हेतूने त्यांनी कलकत्ता विद्यापीठाचे कुलगुरू असताना गुरु रवींद्रनाथ टागोर यांना निमंत्रण दिले होते. पूर्वी इंग्रजांचा अंमल असल्यामुळे इंग्रजी भाषिक लोकांना बोलावले जात असे. त्याचबरोबर 1947 मध्ये झालेला बंगालचे विभाजन, 1947 ते 50 या कालखंडामध्ये उद्योगमंत्री असताना उद्योग नीतीचा पाया त्यांनी घातला आणि खादी ग्रामोद्योगची स्थापना त्यांनी या कालखंडामध्ये केली. नेहरूंचे धोरण हे नवनिर्माण करणारे होते तर मुखर्जी यांचे धोरण हे पुनर्निर्माण करणारे होते. भारतीय जनसंघाचे स्थापना व त्याचा विस्तार करण्याचे काम त्यांनी केले. त्याचबरोबर जम्मू-काश्मीरच्या बाबतीमध्ये जिस देश मे दो विधान, प्रधान और दो निशान नही हो सकते असे वक्तव्य त्यांनी केले.

डॉ. पत्की यांनी श्रद्धेय दत्तोपंत ठेंगडी यांचे विचार मांडत असताना दत्तोपंत ठेंगडी यांनी त्या कालखंडामध्ये विविध सामाजिक शैक्षणिक व इतर संघटनांची स्थापना राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाच्या अंतर्गत केल्याचे नमूद केले. जनसंघाचे जनता पक्ष हा त्यांचा प्रवास त्यांनी यावेळी उलगडून दाखवला. भारतीय मानव हा स्वभाव किंवा आत्मनिर्भरता जपणारा आहे हे त्यांनी नमूद केले. साम्यवाद, भांडवलशाही, राज्य, शिक्षण, व्यक्तिगत स्वातंत्र्य या अनुषंगाने पाश्चात्यांचे विचार आणि भारतीय विचार यामध्ये काय तफावत आहे हे दत्तोपंत ठेंगडी यांच्या विचारांच्या आधारे त्यांनी समजावून सांगितले. अगोदर सिद्धांत मांडायचा आणि त्यानंतर त्याचा अवलंब करायचा ही पाश्चात्य पद्धत आहे. त्याचबरोबर निसर्गाचे शोषण करणारी ही पद्धती आहे. तर भारतीय पद्धत ही निसर्गाचे दोहन करणारी आहे त्यामुळे तिला आपण हिंदू जीवनपद्धती म्हणत असतो. या हिंदू जीवन पद्धतीमध्ये शाश्वत विकास सांगितलेला आहे.

अध्यक्ष सर्जेराव ठोंबरे यांनी ही व्याख्यानमाला वैचारिक व्याख्यानमाला आहे. त्यामुळे तिचे महत्त्व वेगळे आहे असा विचार मांडला.

ऑनलाइन व्याख्यान देताना वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर

ऑनलाइन व्याख्यान देताना वक्ते डॉ.सुहास आजगावकर

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित,

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री

ता. फुलंब्री जि. औरंगाबाद

स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव व महाविद्यालय रौप्य महोत्सव वर्षानिमित्त

दिनांक 28, 29, 30 सप्टेंबर 2021

तीन दिवसीय व्याख्यानमाला

»» 30 सप्टेंबर 2021 »» वेळ: दु. 3 ते 5

श्रद्धेय दत्तोपंत ठेंगडी यांची
तिसऱ्या पर्यायाकडेची मांडणी

वक्ते

डॉ. अ. द. पत्की
माजी प्राचार्य
खोलेश्वर महाविद्यालय, अंबाजोगाई

श्यामाप्रसाद मुखर्जी:
जीवन व कार्य

वक्ते

श्री मनोज पांगरकर
कार्यकारिणी
भारतीय जनता पक्ष, महाराष्ट्र राज्य

अध्यक्ष

प्राचार्य डॉ. सर्जेराव ठोंबरे
विश्वस्त
पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था

कार्यक्रमाचे नियोजन

3:00 ते 3:05

सुत्रसंचलन

3:05 ते 3:10

प्रार्थना

3:10 ते 3:15

पाहुण्यांचा परिचय

3:15 03:45

प्रमुख वक्ते श्री मनोज पांगरकर यांचे व्याख्यान

3:45 ते 4:35

प्रमुख वक्ते डॉ. अ. द. पत्की यांचे व्याख्यान

3:40 ते 4:55

अध्यक्षीय समारोप- प्राचार्य डॉ. सर्जेराव ठोंबरे

4:55 ते 5:00

आभार व वंदे गान

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय

फुलंब्री जि. औरंगाबाद

25
श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय

स्वातंत्र्याचा अमृतमहोत्सव व महाविद्यालय रौप्य महोत्सव वर्षानिमित्त
तीन दिवसीय व्याख्यानमाला

28, 29, 30 सप्टेंबर 2021

वेळ: दु. 3 ते 5

75
श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय

»» 28 सप्टेंबर 2021 »» वेळ: दु. 3 ते 5
एकात्म मानव दर्शन व पंडित दीनदयाळ उपाध्याय

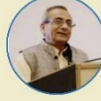
उद्घाटक

प्रो. डॉ. प्रमोद येवले
कुलगुरु

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

वक्ते

श्री भास्कर ब्रह्मनाथकर
संघटन सचिव

भारतीय इतिहास संकलन समिती (देवगिरी प्रांत)

अध्यक्ष

मा. हरिभाऊ बागडे (नाना)
अध्यक्ष

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था

श्यामाप्रसाद मुखर्जी:
जीवन व कार्य

वक्ते

श्री मनोज पांगरकर
कार्यकारी सदस्य

भारतीय जनता पक्ष, महाराष्ट्र राज्य

»» 29 सप्टेंबर 2021 »» वेळ: दु. 3 ते 5

अध्यक्ष

श्री श्यामसुंदर नाईक
सचिव

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था

नानाजी देशमुख:
ग्रामीण विकासासंदर्भात विचार व कार्य

वक्ते

डॉ. सुहास आजगावकर
कार्यवाह

सावित्रीबाई फुले महिला एकात्म समाज मंडळ

»» 30 सप्टेंबर 2021 »» वेळ: दु. 3 ते 5
श्रद्धेय दत्तोपंत ठेंगडी यांची तिसऱ्या पर्यायाकडेची मांडणी

वक्ते

डॉ. अ. द. पत्की
माजी प्राचार्य

खोलेश्वर महाविद्यालय, अंबाजोगाई

अध्यक्ष

प्राचार्य डॉ. सर्जेराव ठोंबरे
विश्वस्त

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था

डॉ. पी. एम. कल्याणकर
अर्थशास्त्र विभाग

»» समन्वयक »»

डॉ. आर. व्ही. लोमटे
राज्यशास्त्र विभाग

प्रा. विजय पांडे
इतिहास विभाग

»» विनीत »»

प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले
प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी

Zoom Link

<https://us02web.zoom.us/j/7150315943?pwd=TVpoZEJqSFU2ODI2aHdBMWIKem93UT09>

Meeting ID: 715 031 5943
Passcode: 1234